

7. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки. Електронний ресурс. Офіційний сайт. Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/>
8. Соціально-моральний розвиток і виховання дітей дошкільного віку: колективна монографія / укл.: О. Л. Кононко, Н. П. Пихтіна, С. І. Матвієнко, А. М. Аніщук, Л. В. Бобро, О. В. Лісовець; за заг. ред. О. Л. Кононко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 287 с.

УДК 378.011.3-051:[316.614-044.332-053.2:7«364»

Лілія Зімакова

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ПРАКТИЧНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ 5-7 РОКІВ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Статтю присвячено актуальній проблемі професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО – формуванню готовності до соціалізації дошкільників, їх адаптації в умовах війни. Зазначено, що важливими серед освітніх підходів є практичний, а серед ефективних засобів – засоби сучасного мистецтва. Автор наводить приклади практичних завдань для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта. У статті підкреслено важливість інтегрованого підходу до професійної підготовки майбутніх педагогів до адаптації дітей 5-7 років засобами сучасного мистецтва в умовах воєнного стану.

Ключові слова: *готовність до соціальної адаптації, професійна підготовка, діти дошкільного віку, діти молодшого шкільного віку, сучасне мистецтво, майбутні вихователі дітей дошкільного віку, воєнний стан.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Соціальна адаптація дітей – одна з найактуальніших проблем сучасної освіти. Виклики, які постають перед сучасною соціокультурною ситуацією, вимагають формування нового типу особистості, яка здатна швидко адаптуватися до змін умов та способу життя. Наукові дослідження підтверджують, що цей процес не може починатися лише в молодшому шкільному віці, а має розпочинатися ще в дошкільному періоді.

Діти віком 5-7 років переживають критичний період психічного розвитку: зміну соціальних ролей, активний мовленнєвий розвиток, засвоєння норм взаємодії, навчання збалансуванню особистісної активності в різних видах діяльності. Одним із важливих чинників успішної адаптації є якість емоційного зв'язку між дитиною та вихователем ЗДО. Якщо цей зв'язок не встановлюється, можливе ускладнення адаптації дитини до нових соціальних умов.

Сучасне мистецтво, завдяки своїй художньо-синтетичній природі та ігровій складовій, здатне комплексно впливати на мовленнєвий, емоційний, інтелектуальний та вольовий розвиток особистості. У процесі підготовки майбутніх педагогів використання мистецтва може:

- сприяти глибшому розумінню проблеми соціальної адаптації дітей;

- розвивати комунікативно-мовленнєву готовність студентів;
- допомагати майбутнім педагогам використовувати мистецькі засоби для соціалізації дітей.

Мета статті – виявити і схарактеризувати практичні завдання професійної підготовки майбутніх педагогів до соціальної адаптації дітей 5-7 років засобами сучасного мистецтва.

Виклад основного матеріалу.

Відповідно до соціальної природи мистецтва, можна виокремити чотири його основні функції у контексті соціальної адаптації:

- засіб соціального пізнання – допомагає дітям та педагогам краще розуміти соціальні взаємодії;
- засіб набуття практичних навичок – включає формування соціальних компетенцій та особистісної активності;
- засіб інтерналізації соціальних норм – сприяє засвоєнню суспільних правил і ролей через мистецьку діяльність;
- засіб самореалізації – відкриває можливості для творчості, розвитку особистісного потенціалу та комунікації.

Практичний аспект використання мистецтва в професійній підготовці майбутніх педагогів розкривається через конкретні завдання та методи. Наведемо конкретні приклади.

1. Аналіз робіт сучасних фотохудожників.

Демонстрація творів сучасних митців, зокрема фотографій, присвячених дитячому світові, дозволяє студентам глибше усвідомити емоційний стан дитини та її соціальну поведінку. Приклад: Роботи Адріана Соммелінга

Студентам пропонується перегляд серії фоторобіт Адріана Соммелінга «Химерний світ шестирічної дитини» та виконання аналітичних завдань:

- Які емоції викликають фотографії?
- Як можна інтерпретувати соціальну ситуацію, зображену на фото?
- Яку роль у соціалізації дитини відіграє уявний світ?

Одним із прикладів аналізу є фоторобота «Перевірка на монстрів», яка ілюструє дитячий страх перед невідомим і потребу підтримки з боку близьких. Аналізуючи це зображення, студенти можуть простежити взаємозв'язок між емоційною стабільністю дитини та її адаптацією до нового середовища.

2. Виконання творчих завдань.

Завдання на інтерпретацію мистецьких творів сприяють розвитку аналітичного мислення у майбутніх педагогів. Наприклад, студентам пропонується написати твір-інтерпретацію однієї з фоторобіт Адріана Соммелінга (URL : <http://surl.li/rupxv> ; URL : <https://1x.com/photo/48025> ; URL : <https://1x.com/photo/53589>) за таким планом:

1. Автор, назва твору, жанр, основна тема.
2. Опис деталей картини.
3. Інтерпретація твору.
4. Соціально-педагогічний висновок.

Наведемо приклад твору в художньо-публіцистичному стилі від імені дитини: *«Вночі, коли все навколо стає тихим, а кімната наповнюється тінями, я лежу у своєму ліжку, ховаючись під ковдрою. Але щось не так. Я знаю, що там, під ліжком, може бути... монстр. Він ховається в темряві, чекає, поки я засну, щоб... щоб що? Я не знаю. Але знаю одне: мені страшно.*

Я збираю всю свою сміливість і вмикаю світло. Тепер темрява відступає, а разом із нею, можливо, і мій страх. Я не сам – зі мною мої вірні друзі: плюшевий ведмедик, зайчик із вухами, довшими за мене, і ще ціла армія м'яких іграшок. Вони – моя команда. Вони не бояться, тому і я не буду. Ми разом схиляємось до краю ліжка, заглядаємо вниз...

Світло падає під ліжко, але там – нічого. Жодного монстра. Тільки тіні, які я уявив собі страшними. І знаєте що? Я більше не боюся. Тому що тепер я знаю: іноді найстрашніше – це лише гра уяви. Але якщо поруч є ті, хто тебе підтримає, навіть вигадані монстри здаються меншими.

Мабуть, саме це і хотів показати Адріан Соммелінг у своїй фотографії. Він точно знає, як це – бути дитиною, яка боїться, але все одно наважується зробити крок назустріч невідомому. І, можливо, в кожному з нас є трохи цієї дитини – такої, що вчиться перемогати свої страхи і знаходити світло навіть у темряві.»

3. Моделювання соціальних взаємодій.

Студенти розігрують сцени взаємодії «дитина – дорослий», «дитина – дитина», «діти – дорослі» на основі уривків з відомих анімаційних фільмів («Бєбі Бос», «Думками навиворіт», «Маленький принц»). Це дозволяє майбутнім педагогам усвідомити механізми адаптації дітей до нових умов життя.

Приклад: аналіз мультфільму «Думками навиворіт»

Фрагменти цього мультфільму демонструють період гострої адаптації дитини до нових соціальних умов, що супроводжується емоційною нестабільністю.

4. Аналіз фотопроєктів соціальної тематики.

Наприклад, студентам пропонується аналіз фоторобіт Анни Радченко «Зворотний бік материнської любові» з метою виявлення впливу гіперопіки на соціалізацію дитини. Завдання допомагає зрозуміти, як надмірна опіка може заважати дитині самостійно адаптуватися до соціальних умов.

Практичні завдання з сучасним мистецтвом допомагають майбутнім педагогам глибше зрозуміти, як мистецтво може стати інструментом соціальної адаптації дітей, особливо в умовах війни. Війна змушує дітей адаптуватися до нової реальності: зміни середовища, розлуки з близькими, втрати відчуття безпеки. Через мистецтво педагоги вчаться підтримувати дітей у цей непростий період.

Психолого-педагогічні чинники використання мистецтва у соціальній адаптації дітей у воєнний час.

1. Допомога у проживанні та вираженні емоцій.

Завдання, пов'язані з аналізом мистецьких творів, таких як фотопроєкти, ілюстрації чи кіно, допомагають дітям ідентифікувати власні почуття. Наприклад, аналіз фоторобіт Анни Радченко про материнську любов дає змогу говорити про роль родини в подоланні стресу.

2. Розвиток емпатії та комунікативних навичок.

Перегляд і розігрування сцен із мультфільмів («Думками навиворіт», «Маленький принц»), що відображають зміни у житті дитини, допомагають краще зрозуміти, як війна впливає на дитячу психіку. Студенти вчаться розпізнавати емоції дітей та висловлювати свої переживання.

3. Зниження рівня тривожності через творчість.

Виконання художніх завдань, зокрема створення власних інтерпретацій мистецьких творів, допомагає студентам знаходити внутрішню опору та почуття контролю. Наприклад, інтерпретація картини «Перевірка на монстрів» дає змогу обговорити дитячі страхи та способи їх подолання.

4. Формування відчуття спільноти та підтримки.

Аналіз пісні «Діти» гурту «Жадан і Собаки» допомагає усвідомити, що навіть у складних умовах є надія та підтримка. Обговорення мистецьких робіт із темою війни дозволить майбутнім педагогам знайти правильні слова для розмов із дітьми, які переживають втрату чи розлуку.

5. Навчання у знаходженні ресурси для адаптації.

Завдання на основі фотографій чи анімаційних сцен допомагають студентам усвідомити власні сильні сторони, розвинути гнучкість мислення. Наприклад, у мультфільмі «Думками навиворіт» головна героїня стикається з труднощами через переїзд – це перегукується з досвідом дітей, які змушені були покинути свої домівки.

Практичні завдання, засновані на сучасному мистецтві, дозволяють майбутнім педагогам не лише розуміти емоційний стан дітей, а й знаходити ефективні методи їхньої підтримки. Через гру, творчість, аналіз мистецьких творів студенти можуть опрацьовувати свої емоції, вчитися справлятися зі стресом і відчувати, що вони не самі у своїх переживаннях, а потім зрозуміти емоції дітей та шляхи їх екологічного переживання. Це критично важливо в умовах війни, коли стабільність і розуміння з боку дорослих відіграють ключову роль у процесі адаптації.

Висновки. Практичне використання сучасного мистецтва у професійній підготовці майбутніх педагогів дозволяє: формувати у студентів розуміння соціальних аспектів дитячого розвитку; забезпечувати ефективне застосування мистецьких методів у соціалізації дітей; розширювати комунікативні та аналітичні навички майбутніх педагогів. Мистецтво виконує роль трансформатора соціальних норм, допомагає дітям адаптуватися до нових умов, надає їм відчуття безпеки, сприяє творчій самореалізації та гармонійному розвитку.

Список використаних джерел

1. Зімакова Л. В. Професійна підготовка майбутніх педагогів до соціальної адаптації дітей 5-7-ми років засобами сучасного мистецтва. Інноваційний потенціал професійної

підготовки майбутніх фахівців у галузі дошкільної освіти : колективна монографія / за заг. ред. проф. О. А. Гнізділової. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2024, с. 210-266.

2. Фотопроект «Зворотний бік материнської любові від Анни Радченко». URL : <http://surl.li/ryfkW>

3. Zimakova L., Kramarenko V., Kovalevska N., Tupytsya O., Mokhirieva Y. Treinamento de futuro educador de fala comunicativa para a adaptação social de crianças de 5 a 7 anos por meio da arte moderna. Revista on line de Política e Gestão Educacional, Araraquara. 2021, v. 25, n. esp.3, p. 1810–1825. URL : <http://surl.li/ryflj>

УДК 028.5-053.4

Ореста Карпенко

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ВИКОРИСТАННЯ «СКАФОЛДИНГУ» У ФОРМУВАННІ ЧИТАЦЬКОГО ІНТЕРЕСУ В ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті висвітлено роль інтерактивного читання як потужного інструменту розвитку мовленнєвих, когнітивних та творчих здібностей дошкільників. На основі теоретичних положень обґрунтовується ефективність методу «скафолдингу» у формуванні стійкого інтересу до книги. Стаття пропонує практичні рекомендації для вихователів, спрямовані на організацію ефективного читання в закладі дошкільної освіти. Результати дослідження підтверджують, що інтерактивне читання є важливим засобом всебічного розвитку дитини.

Ключові слова: інтерактивне читання; дошкільники; скафолдинг; дитяча книга; заклад дошкільної освіти.

Постановка проблеми. Інтерактивні методи навчання набирають усе більшої популярності в сучасній освіті. На відміну від традиційних підходів, вони передбачають активну взаємодію всіх учасників освітнього процесу. Це дозволяє не лише передавати інформацію, але й розвивати критичне мислення, творчі здібності та вміння працювати в команді. Особливо ефективним інтерактивне навчання є при роботі з дитячою книгою. Творче читання, що передбачає використання різних інтерактивних технік (наприклад, мозковий штурм, асоціативний куш), робить процес сприйняття тексту більш захопливим та глибоким. Воно дозволяє дитині не просто ознайомитися з твором, а й активно взаємодіяти з ним, створюючи власні інтерпретації та асоціації. Проекти з творчого читання, що реалізуються в ЗДО, мають на меті не лише розвинути у дітей любов до читання, але й навчити їх розуміти літературні твори та висловлювати власну думку. Інтерактивні методи дозволяють зробити цей процес більш цікавим і результативним, сприяючи всебічному розвитку особистості.

Аналіз останніх досліджень. Наукові дослідження останніх десятиліть підтверджують значний вплив інтерактивного читання (спільного читання дорослими та дітьми з елементами діалогу, драматизації та ін.) на когнітивний, мовленнєвий та соціально-емоційний розвиток дошкільників [1; 2]. Дослідження М. Кера, Б. Лоріо, Й. Джуліан [3] та І. Табак й Е. Куза [4] демонструють позитивну кореляцію між регулярним інтерактивним читанням